

ทางสู่ใจ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ตรัสรู้เรื่องสัจจะความเป็นจริง ชีวิตคืออะไร โยมเดินทางจากบ้านมาที่นี่ ระยะทางการเดินทางมา แล้วมาทำบุญกุศล บุญกุศลนี้มันก็เป็นเครื่องอยู่อาศัยของใจไปเหมือนกัน บุญกุศลนี้มันก็เหมือนกับระยะทางนั้น ระยะทางเพื่อมาถึงวัด เราไม่ต้องการระยะทาง แต่เราต้องเดินมาในทางนี้

ชีวิตนี้ก็เหมือนกัน เราต้องการอะไร เราต้องการความสุขความเจริญของเรา แต่เราต้องทำบุญกุศลเข้าไป บุญกุศลนี้เข้าไปถึงใจของเรา พอมันเข้าไปถึงใจของเราแล้ว ใจของเราได้รับผลประโยชน์จากบุญกุศลนั้น

บุญกุศลกับบาปอกุศลนี้มันต่างกันมาก บุญหรือบาปนี้มันไม่ให้ผลกับเราหรอก ถ้าเราไม่ไปกระทำ แต่ตามการเกิดมาแล้วนี้ เราไม่ทำไม่ได้ เราจะทำตามความชอบใจของเรา ถ้าเราทำตามชอบใจของเรา เราจะทำตามอำนาจของกิเลสที่มันบัญชาการไป แต่ถ้าเราเชื่อในบุญกุศลตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ให้มีศีลมีธรรม

ทาน ศีล ภาวนา ตรงที่มีศีล เราจะทำบุญกุศลขึ้นมา เราก็ไม่ผิดศีล เราจะทำอะไรขึ้นมา อย่างเช่นเวลา ทาน ศีล ภาวนา แล้วพระมีศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีศีลขึ้นมา สมาธิจะทำให้ความสะอาดของใจเกิดขึ้น ความสะอาดของใจผ่องแผ้ว ความสะอาดของใจเกิดขึ้น มันเป็นสัมมาสมาธิ

สัมมาสมาธิ มิจฉาสมาธิ มันเกิดได้เหมือนกัน อกุศลกับกุศลเกิดได้เหมือนกัน แต่เราจะทำสิ่งใด ถ้าเราทำบาปอกุศลมันก็ให้ผลเป็นชั่ว ถ้าทำบุญกุศลมันก็ให้ผลเป็นดี ผลของการกระทำนี้มันมาจากการกระทำของเรา ชีวิตคืออะไร

ชีวิต คือ อายุขัยที่เราได้ไปเท่านั้นนะ ชีวิตนี้คืออายุขัยที่มันตั้งอยู่ แล้วชีวิตเรานี้ เราเกิดมีชีวิตมาเพื่อประโยชน์อะไร เราได้ชีวิตมา เราได้มาแล้ว เราจะทำบุญกุศลหรือ ทำบาปอกุศล มันอยู่ที่เราทำ ที่เรามาเจอศาสนา ถ้าเราทำแล้ว เราประพฤติปฏิบัติเข้าไป คนที่ประพฤติปฏิบัติถึงจะรู้ พอทำเข้าไป มันก็ขยับลงเสงสัย ทำเข้าไปแล้วจะจับต้องอะไรไม่ถูกเลย เรายิ่งเป็นไก่ตาแตก เข้าไปข้างในแล้วมันจะงงไปหมดเลย ทำไมมันถึงงงขนาดนั้นนะ

เพราะสิ่งที่เราไม่เคยเห็น ไม่เคยเป็น ไม่เคยไป แล้วพองขึ้นมาแล้ว กิเลสมันจะแทรกตรงนั้น แทรกตรงที่ว่าเราต้องทำตาม มันจริงไหม มันจะเป็นไปได้ไหม มันเป็นไปได้ไหม มันหมดกาลหมดสมัย เราไม่มีอำนาจวาสนาบารมี กิเลสมันจะแทรกเข้าไปตรงนี้ไง แทรกตรงที่ทำให้เราง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราตั้งใจทำบุญกุศลของเราขึ้นมา เวลาเราตั้งใจมาทำไมต้องลำบากลำบาก ทำไมต้องไปไกลแสนไกล นี่ ! เนื้อนาบุญ เนื้อนาของเราอยู่ที่ไหน การจะทำนาของเรา ข้าวของเราจะหว่านลงไปในพื้นที่ไหน ที่เนื้อนาดี มันต้องหาที่ๆ มีความพอใจ ถ้าเราพอใจที่ไหนเราทำบุญที่ไหน ความอึดอ้อมของใจเราจะมีมากขึ้นกว่านั้น

ถ้าเราทำเป็นแค้นๆ ทำแค้นๆ ถึงบอกว่ามันไม่จำเป็นที่ว่าเราไม่มีเงินไม่มีสิ่งของแล้วเราจะทำบุญกุศลไม่ได้ เห็นเขาทำบุญกุศลขึ้นมาเราอนุโมทนาไปก็ได้ ไม่มีสิ่งใดเลยมันก็สามารถเป็นบุญกุศลได้ ถ้าไม่มีสิ่งใดเลยเห็นไหม

มีทานร้อยพันพันหนไม่เท่ากับมีศีลสงบนหนึ่ง มีศีลสงบร้อยพันพันหนไม่เท่ากับทำสมาธิความสงบของใจหนึ่ง ทาน ทำบุญกุศลขึ้นมาก็เพื่อให้เกิดความสงบของใจ แต่ในเมื่อถ้ามีบุญกุศลของใจ มันมีฐานส่งใจ ถ้าเราทำบุญ เห็นไหมสังเกตคนที่นั่งสมาธิภาวนา บางคนทำได้ง่ายบางคนทำได้ยาก บางคนทำได้ง่ายเพราะอะไร

เพราะหัวใจของเขาเหมือนกับโค โคนูกเอาไว้ที่กลางทุ่ง เราจะจับโคมาใช้เมื่อไหร่เราก็ไปเอาที่โคนั้น กับบางคนโคเขาป่ล่อยไป บุญกุศลนี้มันตะล่อมใจไว้ มันเป็นเชือกใจ มันผูกใจของเราไว้ใจ ใจของเราอยู่กับความคิดนึก ใจถ้ามันคิดถึงบุญกุศล มันจะไม่วิ่งเต๋นไปตามหัวใจของมัน

ถ้ามันปล่อยไปตามใจของมัน มันจะเข้าป่าเข้ารกรของมันไป ตามความคิดของมันไป แล้วมันจับต้องไม่ได้ มันขาดอะไร มันขาดสติสัมปชัญญะ มันขาดความระลึกรู้ อยู่ สติสัมปชัญญะนี้เหมือนเชือก เชือกถ้าผูกโคไว้ ผูกใจไว้ เวลาภาวนามันจะดึงใจของเรามาได้ ทำไมเราทำใจของเราได้ยากนัก

นี่เหมือนกัน บุญกุศลเข้าถึงความสงบของใจเท่านั้น ให้ใจมีความสงบใจจะมีความสุขของเราขึ้นมา ถ้าใจมันสงบขึ้นมา เราจะรู้สึกมีความสุขก่อน

เราทำกันเพื่อเหตุนี้ ถึงมันจะทุกข์จะยากชีวิตมันเป็นอย่างนั้น เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การเกิดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ต้องสร้างบารมี พุทธวิสัย ๔ อสงไขย แสนมหากัป นั้นแหละระยะทางเดินของจิต ระยะทางเดินของจิตเข้าไปถึง ถึงสร้างฐานขึ้นมาขนาดนั้น ถึงจะเข้าไปเห็นตัวของจิตได้ ขนาดเห็นตัวของจิตนั้น ตอนเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะยังหลงไป ยังไปศึกษาเพราะอะไร

เพราะคนเราเกิดมา ทุกอย่างที่มีมันอยู่ใกล้มือมันถึงเลตงสัย มันต้องการจับต้องก่อน อะไรที่มีมันเป็นต้นทุนแล้วมันจะได้กำไรไป มันจะเอาตรงนั้น ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เพราะเขามีพื้นฐานอยู่แล้ว ลัทธิต่างๆสอนไม่เข้าทางเลย สอนผิดหมด ท่านก็ไปศึกษามาหมดแล้ว มันเป็นไปไม่ได้ไง ระยะทาง ๔ อสงไขย แสนมหากัป แล้วพยายามกลับเข้ามา

ถึงต้องกลับมาสร้างสมบุญบารมีของตัวเอง หันกลับมาทำของตัวเอง ทำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สยมภูตรัสรู้ด้วยตนเอง ต้องตรัสรู้ด้วยตนเองไม่มีใครสอนได้ เพราะสมัยนั้นยังไม่มี เขาบัญญัติตนกันว่าเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษามาแล้ว มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะอะไร เพราะมันไม่สามารถแก้ทุกข์ในหัวใจอันนั้นได้ ทุกข์ในหัวใจแก้ไขไม่ได้

ชาตินี้เราเกิดมาท่ามกลางพระพุทธศาสนา อานาถวาสนาที่เราเกิดมาท่ามกลางพระพุทธศาสนา เราสามารถก้าวเดินได้เลย มีมรรคอรียสังขัง มรรคของใจนะ ไม่ใช่มรรคของการทำงาน หน้าที่การงานเห็นไหม สัมมาอาชีวะการเลี้ยงชีวิตชอบ เราเลี้ยงชีวิตชอบนี้มันเป็นบุญกุศลอันหนึ่ง

บุญกุศลหมายถึงอะไร ถ้าเราไม่สร้างบาปอกุศลมันก็เป็นอภัยภุชงค์กลางๆ ชีวิตเราได้ขึ้นมา เราได้ร่างกายขึ้นมา เราเกิดเป็นมนุษย์ นี่ ! มนุษย์สมบัติ การเกิดขึ้นมาเป็นอริยทรัพย์ เกิดเป็นมนุษย์สมบัติเป็นอิสรภาพออกมา จะทำความดีก็ได้ จะทำความชั่วก็ได้ จะทำกุศลก็ได้ อกุศลก็ได้ แล้วแต่ใครจะทำตามนั้น

แต่สติสัมปชัญญะเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเรามีความเชื่อ ความเชื่อในพระพุทธศาสนา มันจะเสื่อมไปๆ ความเสื่อมไป เสื่อมไปที่ไหน ศาสนาไม่เคยเสื่อม แต่ใจคนที่เสื่อมไป เดียวนี้พระทำตัวไม่ดี เดียวนี้ศาสนาเสื่อมไป มรรคผลจะมีหรือเปล่า เห็นไหม ใจเราห่างออกจากศาสนา ไม่เชื่อเรื่องศาสนา มันก็ห่างจากศาสนาไป มันก็เชื่อกิเลสของตัวเองนะสิ

ถ้าไม่เชื่อหลักของศาสนา ไม่เชื่อหลักความจริงเรื่องบุญกุศล มันก็ต้องเชื่อความเห็นของตัวเอง ถ้าความเห็นของตัวเองมันจะชักนำไปทางไหน มันจะชักนำไปทางความสะดวกสบาย สะดวกสบายแล้วมันเอาเปรียบคนอื่น มันทำลายคนอื่นทั่วไปทั้งหมด นั่นนะ ชีวิตมันเป็นอย่างนั้น มันเป็นก้าวเดินอย่างนั้น บุญกุศลมันถึงว่าเป็นเครื่องอยู่อาศัยของใจเข้าไป

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้มา อุตสาหะสร้างสมบุญญาธิการมาที่เราทำของเราขนาดนี้ มันเป็นเรื่องปลีกย่อยนะ เป็นเรื่องเล็กน้อยมาก ที่เราอุตสาหะเดินทาง อุตสาหะไปทางไกล เพื่อจะเข้าถึง เพื่อไปทำบุญกุศลของเรา เพื่อสร้างบุญบารมี มันเป็นเรื่องปลีกย่อย

ความปลีกย่อยเพื่ออะไร เพื่อให้ใจดวงนี้เป็นอิสระไง ถ้าใจดวงนี้เป็นอิสรภาพขึ้นมา มันจะเป็นความสุขตลอดไป แล้วมันไม่ต้องเสี่ยงทายกัน เสี่ยงทายในการเกิดและการตายไง เวลาตายไปแล้ว ตายไปต้องเกิดทั้งหมด เวลาเกิดทั้งหมดมันเสี่ยงทายเท่ากับเสี่ยงทายภพชาติ เสี่ยงทายตามบุญกุศลของเราไป

ถ้าบุญกุศลของเราดี เราจะสร้างบุญกุศลของเรา เราจะสร้างดี เราจะเกิดมาเป็นคนดี เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน ทุกข์ยากต่างกัน บางคนเกิดมามีความสุขมหาศาล บางคนเกิดมามีความสุขทุกข์ในชีวิตของเขา นี่ ความสุขความทุกข์อันนี้สังคมให้ค่า สังคมให้ค่าว่าคนนั้นมีความสุข แต่ตามหลักอริยสังแล้วไม่มีหัวใจดวงไหนที่เกิดมาแล้วมีความสุข

เลย ทุกข์เป็นอริยสัจ แต่ความจริงความทุกข์ของเขาในหัวใจ มันมีความสุขในการมี
ทาส มีเครื่องบำรุงบำเรอในโลกเขา

แต่หัวใจนั้นเอาความสุขมาจากไหน หัวใจดวงนั้นจะเร้าร้อน เพราะมันเป็นไป
ไม่ได้เลย เราหาเงินหาทอง หาลาภสักการะ มาเพื่อความสุขของเรา เรามาเพื่อสิ่งนั้น
แต่เราไม่รู้เลยว่าเราเข้าไปกอดคองไฟ สิ่งนั้นไม่ใช่ความสุข สิ่งนั้นไม่ได้เป็นการหา
ความสุข ความสุขหาไม่ได้จากปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย ความสุขจะหาไม่ได้จากเรื่อง
ภายนอก ความสุขจะหาได้จากกลางหัวใจของเราเท่านั้น

ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันจะมีความสุขขึ้นมาชั้นตอนหนึ่ง ถ้าจิตสงบขึ้นมา
ความสุขนี้หาได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เห็นไหม สุขใดๆ ก็แล้วแต่
เท่ากับความสงบของใจเป็นไม่มี มันไม่มี แล้วหัวใจมันอยู่ท่ามกลางทรงออกแล้ว แล้ว
ไม่ต้องการเงินทองไปหาซื้อมาจากไหน เราทำความสงบของใจก็ได้ เราพอใจของเรา
ได้แต่มันเดิน มันไม่ยอมอยู่ในอำนาจของเรา มันคิดค้นสี่ไฟ

เราถึงต้องมีทาน ศีล ภาวนา ล้อออกมา ใจ ล้อเสียมออกมาจากในถ้า อันนี้
เหมือนกัน ความติดข้องหมองใจของเรามันอยู่ในหัวใจ แล้วให้มันออกมา จากทาน
ศีล ภาวนา ล้อใจออกมา ให้ดึงออกมา แล้วย้อนกลับไป เราจะ เราทำความสงบของ
ใจเหมือนกัน เริ่มต้นต้องทำความสงบของใจ

เดี๋ยวนี้มีมากเลยว่า ไม่ต้องทำความสงบให้ใช้ปัญญาไปเลย ปัญญาจะใคร่ครวญ
ขนาดไหน ล้อใจออกมา ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจมันสงบเข้ามา มันจะ
สามารถพลิกขึ้นมาเป็นปัญญาอีกปัญญาหนึ่ง ปัญญาในการชำระกิเลสไม่ใช่ปัญญาอย่าง
เราหรอก

ถ้าปัญญาอย่างเราชำระกิเลสได้ พวกนักวิทยาศาสตร์เขาจะมีปัญญามาก เขาคิด
มาก เขาไตร่ตรองมาก ไลน์สไคน์บอกเลยว่าเขาอยากเกิดเป็นชาวพุทธมาก เพราะว่าถ้า
ชาวพุทธนี้มันมีเหตุมีผล ปัญญาของเขา ปัญญาคิคนักวิทยาศาสตร์เป็นประโยชน์
ของโลกมาจนปัจจุบันนี้ มันก็ยังไม่เป็นประโยชน์กับเขา มันไม่สามารถชำระกิเลส
ออกไปจากใจของเขาได้

เพราะมันเป็นโลกียะ มันเป็นเรื่องของโลกเขา มันเป็นความคิดที่ว่าเราไม่ได้ล่องใจออกมาก่อน ล่องกิเลส ล่องความคิดที่เห็นแก่ตัว ความคิดเข้าข้างตัวเองให้มันสงบตัวลง จิตมันสงบตัวลงมันปล่อยความคิดข้างนอกหยาบๆ ความคิดที่เห็นแก่ตัว ความคิดที่สะควกสบาย ความที่จะไปทางลัด ความคิดที่มันจะไปตามความเห็นของตัว ว่าสิ่งนั้นจะเป็นธรรม สิ่งนั้นจะเป็นธรรม

สิ่งที่เป็นธรรมที่เราจะคิดของเราออกมาตามความคิด มันอยู่ในหัวใจของเรา ทั้งหมดล่องมันออกมา ทำความสงบนี้แล้วใช้ปัญญาใคร่ครวญไป ใคร่ครวญนี่คือปัญญาอบรมสมาธิ จะใช้ปัญญาขนาดไหนก็แล้วแต่ คิดขนาดไหนก็แล้วแต่ พยายามทำความเข้าใจให้มันสะอาดขึ้นมา สะอาดในส่วนหนึ่ง สะอาดด้วยการกดไว้เฉยๆ สะอาดด้วยสัมมาสมาธินะ พอจิตมันสงบเข้ามา แล้วมันเริ่มพลิกตัวออกมา แล้วมันจะมีความคิดใหม่คนที่ทำความสงบจะรู้

ความเห็นภายใน ความเห็นของใจ ความเห็นของภวานามยปัญญา มันจะไปเกาะความขุ่นข้องหมองใจ ความติดข้องใจภายในกันบึงของใจ มันจะปลดภาระอันนั้นได้ แต่ถ้าเป็นสัมมา เป็นความคิดของโลกเขา มันจะเป็นความคิดของชั้น ๕ มันไม่ใช่ความคิดของใจ ในเมื่อไม่ใช่ความคิดของใจมันจะไปแก้กิเลสได้อย่างไร มันถึงต้องล่องออกมา

นี่เหมือนกัน เราก็ล่องออกมา เราล่องกิเลสของเราออกมา สำรอกมันออก คายมันออก ด้วยการทำทานใด ทำทาน ทำบุญกุศล สำรอกให้มันออก ให้มันออกไปจากใจ ให้มันออกมา แล้วมันจะสะอาดขึ้นไปเรื่อยๆ พอสะอาดขึ้นไปเรื่อยๆ เห็นใหม่ ทานศีล ภavana พอมีทานขึ้นมา มันทำให้ความตระหนี่ของใจออกไป มันจะรักษาศีลได้ง่าย พอมีศีลขึ้นมา สงบขึ้นมา ความสงบของศีลมันเป็นขอบของใจ มันทำสมาธิได้ง่ายขึ้นมา นี้ ทาน ศีล ภavana การภาวนาเข้าไป มันจะง่ายเข้าไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ต้องการปรารถนาหัวใจของสัตว์โลกทั้งนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมทั้งหลายซึ่งลงมาที่ตรงหัวใจของสัตว์โลก ให้สัตว์โลกพ้นออกไปจากกิเลส พ้นออกไปจากความทุกข์ พ้นออกไปจากกิเลสในหัวใจ

แต่ในเมื่อมันจะออกจากกิเลสในหัวใจนี้ มันต้องมีวิธีการใด ถนนเครื่องดำเนินใจ ทาน ศีล ภาวนาถึงวางไว้ ให้พวกเราก้าวเดินตามนั้น ถ้าเราก้าวเดินตามนั้นเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่าเห็นเป็นของเล็กน้อย เห็นเป็นของจริงจัง ถ้าเราทำจริงจังขึ้นมา มันจะเริ่มให้เราจริงจัง พอเราจริงจังขึ้นมามันจะแก้ไขของเราเข้าไปเรื่อยๆ ถ้ามันแก้ไขของมันเรื่อยๆ ล้อกิเลสออกไปจากใจ สාරอกายมันออก คายมันด้วยวิธีการง่ายๆ ของเรา นี่ก็คายมันออก มันพลิกไม่ได้

แต่ก่อนทำยากมาก กว่าที่จะทำได้นี่มันคิดแล้วคิดอีกนะ แต่พอมันทำขึ้นมาจนเคยชินเข้าไปแล้ว มันไม่ต้องคิดมาก มันสාරอกออก มันคายออก มันไม่ต้องคิดมาก มันทำได้บ่อยเข้าๆ ทำจนมันเป็นความเคยชินออกมา พอความเคยชินออกมา ถ้าไม่ได้ทำมันจะคิดเลยนะ มันคิดในคุณงามความดี มันเป็นถนนทั้งหมด มันเป็นเครื่องดำเนินเข้ามาทั้งหมด มันเป็นเรื่องที่เข้าไปถึงใจของตัวเอง มันต้องก้าวเดินเข้าไปถึงใจของตัวเอง มันต้องไปแก้ไข

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้แล้ว ไม่อยากจะสอนสัตว์โลกเลย เพราะอะไร เพราะมันแสนยาก มันเป็นเรื่องของหัวใจ มันเป็นเรื่องการเอาออกจากใจ มันเป็นเรื่องแสนยาก แล้วจะสอนกันอย่างไร จะสอนมันอย่างไร เห็นไหม

แล้วสุดท้ายแล้วท่านก็บอกว่า คนที่มีอำนาจวาสนา คนที่ดวงตาจะเห็นธรรมได้ มีอยู่ แล้วก็พรหมนิมนต์ด้วย นิมนต์ว่าสัตว์โลกนี้ยังมีมากที่จะเป็นผู้ได้ประโยชน์จากศาสนา นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์สอนสัตว์โลกเถิด

นี่ไง เทศน์สอน ถึงได้วางหลักของท่าน ศีล ภาวนาไว้ใจ เริ่มต้นหยาบๆ ถ้าไม่มีทานขึ้นมาจะไม่สามารถชักสัตว์โลกเข้ามาหาเรื่องของศาสนาได้เลย เรื่องศาสนามันเป็นเรื่องการไม่เบียดเบียนกัน เรื่องการสละออกนี้เป็นเรื่องของศาสนา เป็นเรื่องของการจะออก แล้วเริ่มวางถนนไว้ให้เราเดิน วางถนนไว้ให้สัตว์โลกก้าวเดินเข้าไปหาใจของตัวเอง

ใจของตัวเองที่ว่ายากแสนยาก ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่อาจสอนได้ แต่วางปฏิบัติทางเครื่องดำเนินไว้ ให้สัตว์โลกเดินก้าวเดินเข้าไปในถนนของใจของตัวเอง

ไปชำระกิเลสของใจด้วยตัวเอง การสละออกไปนั้น เราไม่ได้สละออกไปเพื่อสิ่งนั้น
ทาน เราให้พระไปก็เพื่อหัวใจของเรา ทำสมาธิ มีศีลขึ้นมาก็เพื่อหัวใจของเรา

ทำทานขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา ก็เพื่อหัวใจของเรา เพื่อความสุขของใจของเรา
อันนั้นถนอมถึงไม่ใช่สิ่งที่ปรารถนา สิ่งที่ปรารถนาคือความสุขในหัวใจ สิ่งที่ปรารถนา
คือการพ้นออกไปจากกิเลส แต่ต้องมีเครื่องดำเนินอย่างนี้ขึ้นไป นี่ใจ ทาน ศีล ภาวนา
ถึงเป็นประโยชน์กับเรา เราถึงเป็นคนที่ทำบุญกุศล เราเป็นศิษย์ขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องก้าวเดินตามนั้น มันจะเป็นประโยชน์ต่อเรา ถ้าเราเชื่อสิ่งนั้นจะ
เป็นประโยชน์กับเรามาก เอวัง